

“Moltes coses les he fet per casualitat”

“Em van encarregar l’Escola d’Hostaleria, una de les obres que més m’estimo, perquè deien que m’ajustava al pressupost”

“El meu pare, que va fundar Optimus amb el seu germà, tenia una capacitat empresarial extraordinària”

Arcadi Pla, al seu antic despatx d’arquitectura, que ha reconvertit en una biblioteca on guarda milers de llibres dedicats al seu ofici i on treballa en un llibre sobre el seu avi, Josep Pla. QUIM PUIG.

Arcadi Pla, en una terrassa de casa seva. QUIM PUIG.

Marc Salgas - Girona

Arcadi Pla i Masmiquel (Girona, 94) prové d'una prolífica nissaga de mestres d'obra i constructors de Cassà de la Selva, tot i que assegura que això no va influir en la decisió d'estudiar arquitectura. Es va llicenciar el 1969, a la Universitat de Navarra, i va encaminar la seva carrera sobretot cap a la construcció d'habitatges d'ús social i l'arquitectura industrial, tot i que també ha dut a terme rehabilitacions d'edificis històrics i algunes cases unifamiliars d'estil masier, sobretot per a familiars i amics. Va estar vinculat professionalment al monestir de Montserrat, on assegura que per una casualitat inicial –com tants altres moments importants de la seva carrera– va executar diversos projectes durant 30 anys. De fet, per la restauració del monestir va rebre el Premi Nacional de Patrimoni Cultural. També ha estat guardonat amb un premi FAD pel seu habitatge de protecció oficial al barri de Sant Ponç i ha estat jurat dels concursos per remodelar la presó Model i el camp del Barça. Actualment, escriu un llibre sobre l'obra que el seu avi, el mestre d'obres Josep Pla, va portar a terme a Cassà de la Selva durant l'auge de la indústria surera.

Vostè prové d'una família molt lligada a la construcció.

El meu avi, Josep Pla, i el meu oncle i padrí, Arcadi Pla, així com altres oncles, s'hi van dedicar, però el meu pare, Manel Pla, ja no. Eren deu germans i ell estava destinat a ser capellà. Va estudiar vuit anys al seminari, però va veure que no feia per a ell i abans de complir els primers vots va plegar. Va tornar a Cassà i allà va obrir una destil·leria de vida efímera al carrer Ample, amb Joan Surís. Va quedar vidu de la seva primera dona i es va mudar a Girona, on va fundar Ràdio Univers i Pla Germans. Per això jo soc de can Pla de la Ràdio. Es va fer una casa al carrer de la Rutlla, on jo vaig viure des dels nou anys fins que em vaig casar el 1970, i als baixos hi va muntar dos negocis més, un de perfums i un de marcs a mida amb en Camps de L'Artística. Era un home amb una capacitat empresarial extraordinària. Amb el meu oncle Joaquim també va fundar Optimus, empresa dedicada a fer sistemes de megafonia que treballa a tot el món.

Tenir tants mestres d'obra i constructors a la família va influir en la decisió d'estudiar arquitectura?

Conscientment, no. Ho vaig triar perquè a mi m'agradava molt dibuixar. Jo era un estudiant mitjà tirant a bo i quan el 1964 vaig fer el curs preuniversitari [Preu] per entrar a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona contra tot pronòstic vaig suspendre matemàtiques, l'assignatura que sempre m'havia anat millor. L'Estat havia alleugerit la carrera d'arquitectura, que durava entre set i deu anys i es va escurçar a cinc. Amb una assignatura penjada no podia entrar a la carrera, però aquell any començava una escola d'arquitectura a Pamplona, vinculada a la Universitat de Navarra, que és de l'Opus Dei. Com que tenia un oncle de l'Opus, hi vaig poder entrar pensant que hi faria un curs i l'any següent tornaria a Barcelona. Però els meus amics que sí que s'havien matriculat a Barcelona van suspendre pràcticament totes les assignatures perquè l'escola va estar tancada molts dies a causa de les manifestacions contra el règim franquista. Em van dir que ni em passés pel cap de tornar i vaig continuar a Pamplona el segon curs. A tercer, si fa no fa el mateix. A Barcelona, més manifestacions i tot tancat. Com que els meus amics continuaven

a primer, vaig decidir acabar la carrera a Navarra. La vaig poder acabar en cinc anys, el 1969, i els meus amics van tardar tres anys més, tot i que eren més trempats que jo. Tot per haver suspès matemàtiques.

Els projectes a Montserrat són els que l'han marcat més?

Moltes de les coses que he fet han estat per casualitat, com anar a treballar al monestir de Montserrat. Per uns greus desperfectes causats per una tempesta, es va convocar un concurs per reformar-lo i només s'hi van presentar arquitectes de Barcelona. El conseller de Cultura Joan Guitart i el president Jordi Pujol van pensar que això no podia ser i em van animar a presentar-m'hi, perquè prèviament ja havia treballat per a l'administració en la rehabilitació del castell de Belcaire. M'hi vaig presentar i el concurs va quedar desert, però en el meu projecte jo proposava una actuació que quedava fora del concurs i que consistia en la reforma de la coberta i de la volta de la basílica, que tenien goteres. I el 1987 em van encarregar aquesta reforma.

I, com aquell qui diu, s'hi va quedar.

Com que resulta que passava per allà, els monjos em van donar molta feina, fins al punt que durant 30 anys, fins al 2019, vaig anar com a mínim un cop per setmana al monestir, on hi he fet de tot: l'edifici de l'alberg excursionista, la neteja de l'interior, la restauració integral de la Santa Cova, l'ampliació del museu i la reforma de les places, que ha estat la meva obra més complexa des del punt de vista tècnic. Montserrat em va fer diferent i vaig tenir la sort de tenir molt bona sintonia amb els monjos. Era un Montserrat que era un reflex del país, molt protoconvergent i nacionalista radical. Els monjos que vaig tractar no haurien convidat els reis espanyols com ho han fet els d'ara.

Va ser dur tractar amb uns clients tan especials?

Els monjos eren molt exigents, però també molt respectuosos. Vaig establir una sèrie d'estratègies per convèncer-los de cada projecte, que havia d'exposar prèviament a tota la comunitat. Alguns monjos, que eren molt savis, fins i tot es presentaven amb maquetes fetes per ells mateixos, i jo havia de dir perquè s'havia de fer aixís i no aixàs.

A què s'ha dedicat, sobretot?

Bàsicament m'he dedicat a l'habitatge social de baix cost i de lloguer. La meva obra més famosa ve de l'amistat amb Francesc Ferrer i Gironès, amb qui ens vam conèixer durant la fundació d'Òmnium a Girona. El 1974 li vaig fer una casa masiera a Romanyà de la Selva. Ell era gerent de la immobiliària Pérez Xifra, que feia promocions d'habitatge social. Quan l'arquitecte que tenien llavors es va jubilar em va trucar i em va encarregar un edifici d'habitatges a Sant Ponç (1996-1999). Al pobre Francesc li vaig complicar l'existència. Havien previst aixecar una torre de vuit plantes en forma de creu, un edifici dur i sec, com tants altres de Sant Ponç, amb patis interiors d'aquells on donen les cuines i pisos de 90 m² i quatre dormitoris. Li vaig proposar un edifici en filera que tingués consciència del lloc, amb vistes, ventilació creuada i sense patis interiors. I, sobretot, amb pisos d'una, dues i tres habitacions, adaptats a diferents necessitats. Em

va dir que si ens havíem de complicar la vida ens la complicaríem, però que calia respectar el preu de lloguer de cinc euros el m². Els 44 habitatges van costar l'equivalent a un milió i mig d'euros i em vaig poder ajustar al pressupost perquè jo havia fet molts edificis industrials i poliesportius d'estructura metàl·lica i lleugera, i els coneixements adquirits els vaig poder aplicar a aquest edifici. El vaig visitar fa poc per fer les fotografies d'un llibre d'una col·lecció del Col·legi d'Arquitectes d'Almeria dedicat a aquest edifici i un inquilí que hi viu des de fa deu anys em va dir: "Et juro que viuré aquí fins al dia que em mori." Vaig pensar que havia fet bé la meua feina. Els veïns hi estan contents. Té passadissos amplis i entrades raconeres que han fet seus posant-hi plantes i flors, com si fos un carrer estret de poble on els veïns treuen la cadira a l'estiu per parlar la fresca.

També s'ha dedicat a fer moltes restauracions.

La més famosa va ser la de la Farinera Teixidor [seu del diari El Punt i posteriorment El Punt Avui entre el 2000 i el 2015], però abans ja havia rehabilitat l'escola Malagrida i l'Ajuntament d'Olot a l'antiga fàbrica de Can Joanetes, que uns arquitectes de Barcelona volien tirar a terra perquè deien que no era recuperable. Però si era fantàstic, aquell edifici!

I de la Farinera, què en recorda?

Vaig fer parts modernes que conviuen amb les antigues, com la coberta inclinada que dona al passatge de darrere, que vaig aixecar com creia que hauria fet Rafael Masó. Hi ha parts noves fetes amb sordina, amb tot d'elements que crec que Masó hauria pogut fer de la mateixa manera. Vaig intentar acostar-me a ell tant com vaig poder. Joan Bosch [aleshores, propietari d'El Punt i de la Farinera Teixidor] em va fer un dels elogis més importants que he rebut mai. Era molt exigent i tot m'ho discutia, i jo sempre li havia de justificar tot, però el dia de la inauguració de la Farinera, amb Jordi Pujol allà, em va dir: "L'única cosa que em sap greu és haver d'admetre que tenies raó."

Què més destacaria de la seva carrera?

El meu pas per l'ensenyament entre el 1978 i el 2004, que també va venir de casualitat. Un dia era a la platja de la Riera, a Begur, banyant-me amb la família, i em trobo l'arquitecte Oriol Bohigas, a qui acabaven de fer director de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona. Em va dir que estava reclutant arquitectes de fora de Barcelona per fer de professors i em va demanar si m'agradaria afegir-m'hi. A bodes em convides. Més endavant també vaig fer classes a l'escola de La Salle Bonanova.

També té edificis a la Universitat de Girona.

Per una altra casualitat vaig fer el pla del Campus de Montilivi i els edificis de la Politècnica i la Facultat d'Economia. Com que l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, on jo feia classes, depenia de la Universitat Politècnica, el seu vicerector, em va encarregar el campus. De tota manera, el projecte executiu valia 400 milions, però només en teníem 100. Per aquest motiu està força mal construït.

També ha fet altres escoles.

Com l'Escola d'Hostaleria de Girona, que és una de les obres que més m'estimo. Encara no hi havia la llei de concursos i Josep Maria Gener em va encarregar l'obra directament perquè tot el que havia fet llavors per a la Generalitat s'havia ajustat al pressupost. "Et trio a tu perquè sé que et controlaràs", em va dir.

Ara a què es dedica?

Estic escrivint un llibre sobre l'obra del meu avi, Josep Pla, que va fer de mestre d'obres tot i no tenir-ne el títol perquè els estudis oficials van començar uns anys després, quan ell ja feia temps que s'hi dedicava. Va tenir una activitat molt important gràcies a l'auge de la indústria del suro a Cassà de la Selva a finals del segle XIX. Va fer diverses cases per a industrials surers. El projecte de can Nadal [de la família fundadora de la fàbrica de suro Francisco Oller i seu actual de l'Ajuntament de Cassà], per exemple, està firmat per ell. La tanca que envolta la finca la va fer a semblança de la de Can Tolosà o Can Conxo, al carrer Puigcogul, una casa del prestigiós arquitecte barceloní August Font. Tinc la teoria que els Nadal devien encarregar la casa primer a Font, però que devien tenir algun conflicte i al final la va fer l'avi.

Què més va fer el seu avi?

Va treballar només a Cassà, per aquest creixement de la indústria del suro. Curiosament té molta obra al carrer Ample, on hi havia la casa de la meua família, coneguda com a Can Cubó perquè provenia d'un antic mas del veïnat de Llebrers que es deia Caubó [en comptes de Cubó], segons em va explicar l'estudiós local Quim Mundet. Al carrer Ample hi va aixecar el cinema del Casal Familiar, Can Rusalleda, Can Surís, Can Cubó l'edifici de la destil·leria Pla i Surís [ja desaparegut], però també va fer Can Jubert, al carrer Ample, així com obra més senzilla. El llibre que escric, que publicarà Edicions de la Ela Geminada, explicarà tota aquesta activitat del meu avi.

Publicat a: El Punt, 10 d'abril de 2026

Font del document: <https://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/2633643-moltes-coses-les-he-fet-per-casualitat.html>